

МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО АНАЛІЗУ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ТОВАРНОГО РИНКУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Для системної діагностики та аналізу ефективності логістичної діяльності суб'єктів товарного ринку, з урахуванням європейських методичних підходів, автором запропоновано систему збалансованих показників (СЗП), що базується на синтезі трьох концепцій (відтворення ресурсів, діаграми збалансованих переваг, сталого розвитку). СЗП орієнтована на досягнення стратегічної інтегрованої мети ринкового логістичного ланцюга – розширене відтворення товароруху, при цьому цільовим критерієм його ефективності постає оптимізація загальної ринкової доданої вартості (ДВ). Структуру СЗП формують 5 груп показників: (1) ефективності формування, перерозподілу та структури ДВ в ринковому ланцюгу; (2) ефективності ресурсовикористання та часових параметрів ланцюга; (3) інтенсивності руху внутрішніх і зовнішніх матеріальних потоків у ланцюгу товарного ринку; (4) сталого розвитку ринкових ланцюгів; (5) якості логістичного обслуговування суб'єктів ринку. Першу групу показників (табл.1) розглянемо детальніше.

Всі показники, включені до даної групи, через ланцюг причинно-наслідкових зв'язків пов'язані зі стратегічною інтегрованою метою логістичної системи ринку, відповідно до вимог концепції діаграми збалансованих переваг. До складу показників формування ДВ віднесено показники ланкової та ринкової ДВ, показників її перерозподілу – податкомість, що відображає рівень податкових надходжень на 1 грн. новоствореної вартості, та величину реінвестованої доданої вартості, спрямованої на ресурсне забезпечення наступного процесу відтворення товароруху певної ланки або ланцюга в цілому відповідно до відтворювального підходу (див. табл.1). Індикатор частки ДВ у випуску продукції підприємств застосовується для оцінки вертикальної інтеграції суб'єктів господарювання. Він варіює від 0 до 1, де 1 представляє максимальний можливий рівень інтегрованості. У ринковому ланцюгу цей індикатор дозволяє визначати найбільш ресурсоутворювальні ланки.

СЗП представляє собою збалансований комплекс результатів і факторів досягнення цих результатів. Дотримання вимоги зв'язку діагностичних показників із фінансовими результатами суб'єктів ринку обумовило доцільність включення до складу першої групи індикаторів відтворювальної рентабельності та

рентабельності продукції (послуг) суб'єктів у ланковому вимірі. Відтворювальна рентабельність визначає обсяг ДВ, що припадає на 1 грн. витрат на виробництво продукції (послуг) суб'єктів певної ланки ланцюга. Даний індикатор, як правило, перевищує значення традиційного показника рентабельності продукції (послуг). За умови збитковості виробництва та від'ємного значення рентабельності продукції, індикатор відтворювальної рентабельності має позитивне значення, відображаючи величину ланкової ДВ та ефективність використання ресурсів у системі.

Друга підгрупа показників орієнтована на оцінку динаміки логістичних витрат (ЛВ) та їх частки у випуску продукції і ДВ у ланковому й ринковому вимірі (див. табл.1).

У даному дослідженні компоненти ланкових логістичних витрат визначено за 5 елементами операційних витрат, відображених у р. III Звіту про фінансові результати підприємств, як інформаційної бази аналізу. Для оцінки ступеню впливу ЛВ на ефективність функціонування ринкового ланцюга та обґрунтування шляхів її підвищення важливим з методологічної точки зору є розрахунок частки ЛВ у загальних витратах суб'єктів складових ланок ланцюга. З огляду на відтворювальну природу стратегічної мети ринкового ланцюга запропоновано новий індикатор, що відображає логістичну складову ДВ кожної ланки ринкового ланцюга. За величиною частки ЛВ у ланковій доданій вартості можна визначати резерви та способи її оптимізації.

Третя підгрупа показників орієнтована на оцінку ресурсної структури доданої вартості, визначаючи питому вагу її компонентів у загальній величині (див. табл.1). Слід відзначити, що ресурсна структура ДВ та динаміка її змін дозволяє оцінювати ступінь реалізації та узгодження економічних інтересів головних учасників ринкового процесу відтворення (суб'єктів господарювання, працівників, держави та населення). Окрім ресурсної, запропоновано діагностувати ланкову структуру ДВ, що відображає частку складових ланок ланцюга у формуванні загальної ринкової доданої вартості. Оцінка ланкової структури ЛВ дозволяє встановити найбільш витратоємні ланки ланцюга, тоді як ланкова структура податків визначає диспропорції у їх ланковому перерозподілі.

Загалом сформована підгрупа структурних показників (див. табл.1) покликана діагностувати структурні диспропорції у ланцюгах, логістичні «розриви», неузгодженість економічних інтересів суб'єктів ланцюгів та встановити їх вплив на досягнення стратегічної інтегрованої мети ринкового ланцюга. У цілому перша група СЗП для аналізу ефективності ринкових ланцюгів об'єднала 19 показників, які прямо або опосередковано пов'язані із показником доданої вартості суб'єктів товарного ринку. Інформаційною базою для їх діагностики є дані Державної служби статистики України щодо обсягів та структури витрат на виробництво товарів (послуг) за ланками ринкового ланцюга, внутрішніх цін товарів (послуг), калькуляції собівартості одиниці продукції (послуг), узагальнені дані Звіту про фінансові результати підприємств, матеріали аналітичних видань.

Таблиця. 1.

**Система збалансованих показників для аналізу ефективності формування,
перерозподілу й структури ДВ суб'єктів товарного ринку***

Підгрупи	Показники	Характеристика
1. Аналіз динаміки показників доданої вартості в ланковому та ринковому вимірі	1.1. Ланкова додана вартість **	Відображає реальний внесок кожної ланки в створення доданої вартості в ринковому ланцюгу
	1.2. Ринкова додана вартість	Загальна величина новоствореної вартості в логістичному ланцюгу товарного ринку
	1.3. Частка ДВ у випуску продукції	Питома вага ДВ (ланкової та ринкової) у випуску продукції (певної ланки або ланцюга в цілому)
	1.4. Відтворювальна рентабельність продукції **	Обсяг доданої вартості, що припадає на 1 грн. витрат на виробництво продукції (послуг) певної ланки ЛЛТР
	1.5. Рентабельність продукції (послуг)	Величина прибутку на 1 грн. витрат на виробництво продукції (послуг) ланки
	1.6. Податкомісткість доданої вартості **	Величина податкових надходжень, що припадає на 1 грн. ДВ у ланковому та ринковому розрізі
	1.7. Додана вартість реінвестована **	Частина новоствореної вартості, спрямованої на ресурсне забезпечення наступного процесу відтворення певної ланки або ланцюга в цілому
2. Аналіз динаміки та частки логістичних витрат (ЛВ)	2.1. Ланкові логістичні витрати	Відображає величину витрат на виконання логістичних функцій кожної ланки ланцюга ринку
	2.2. Ринкові логістичні витрати	Загальна величина логістичних витрат у логістичному ланцюгу товарного ринку
	2.3. Частка ЛВ у випуску продукції	Питома вага ЛВ (ланкових та ринкових) у випуску продукції (певної ланки або ланцюга в цілому)
	2.4. Частка ЛВ у загальних витратах	Обсяг логістичних витрат, що припадає на 1 грн. витрат на виробництво продукції певної ланки
	2.5. Частка ЛВ у доданий вартості **	Логістична складова новоствореної вартості кожної ланки ринкового ланцюга
3. Аналіз показників структури ДВ, логістичних витрат і динаміки їх змін	3.1. Частка прибутку	Частка прибутку у доданий вартості, створюваній певною ланкою ринку
	3.2. Частка амортизації	Частка витрат на відновлення необоротних активів певної ланки ринкового ланцюга
	3.3. Частка заробітної плати	Частка особистих доходів працівників; величина витрат на оплату праці для створення 1 грн. ДВ
	3.4. Частка специфічних витрат **	Питома вага специфічних витрат у ланковій доданий вартості
	3.5. Ланкова структура ДВ **	Частка ланок ланцюга у ринковій доданий вартості
	3.6. Ланкова структура логістичних витрат **	Частка ланок ланцюга у загальній сумі ринкових логістичних витрат
	3.7. Ланкова структура податків **	Частка ланок ланцюга у загальній сумі ринкових податкових надходжень

* Розроблено із використанням джерел [1-3]; ** Показник запропоновано автором.

Список використаних інформаційних джерел:

1. Нікішина О. В. Механізми регулювання інтегрованого зернового ринку: монографія. Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2014. 450 с.
2. Сумець О.М. Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі: формування та оцінювання: монографія. Харків: Видавництво НУА, 2017. 243 с.
3. Буркинський Б.В., Нікішина О.В. Принципи формування ефективних логістичних ланцюгів товарних ринків: монографія. Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2019. 80 с.

УДК 657.1

Пойда-Носик Н.Н.

*к.е.н., професор, професор кафедри фінансів і банківської справи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна*

**ОБЛІКОВІ МІРКУВАННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ МСФЗ В УКРАЇНІ В
УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗМІН І ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ**

Тема застосування міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) в діяльності вітчизняних підприємств в Україні, звісно, не нова. Стратегія застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні була прийнята ще у 2007 році [1] і передбачала адаптацію національних стандартів до вимог МСФЗ. Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2] визначено перелік суб'єктів, які складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами – це підприємства, що становлять суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства, кредитні спілки, суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях та суб'єкти звітування, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 р. №419 [3]. Якщо за даними Державної служби статистики, НБУ та Мінфіну підрахувати загальну кількість таких суб'єктів звітування, то вийде від 4,5 до 5 тисяч одиниць, що складає близько 1,3% від загальної кількості суб'єктів господарювання в Україні.

Якщо окреслити переваги МСФЗ для бізнесу, то серед головних варто виділити:

- МСФЗ дозволяє зробити бізнес прозорим і відкритим, а також на хвилі популярності МСФЗ звітність можна використовувати в якості PR;
- Правила МСФЗ чудово підходять для формування управлінського обліку та фінансового аналізу і є хорошою науковою базою для підготовки консолідованої звітності;
- Підготовка звітності по МСФЗ зазвичай впливає на поліпшення корпоративного управління (corporate governance);